

A magyar bányamérők hozzájárulása a Nemzetközi Bányamérő Egyesület (ISM) fejlődéséhez

DR. HAVASI ISTVÁN okl. bányamérnök, tszv. egyetemi docens, KURGYIS KATA egyetemi hallgató, HEGEDŰS RÉKA egyetemi hallgató Miskolci Egyetem Geodéziai és Bányaméréstani Tanszék

Az OMBKE Bányamérő Szakcsoportja 2011. június 8-10. között tartotta meg az 50. Jubileumi Bányamérő Továbbképző és Tapasztalatcsere rendezvényét Sopronban. E jeles esemény szolgált alapul arra, hogy értékeljük és méltassuk a Szakcsoport, a magyar bányamérők nemzetközi munkásságát is, amelyhez a Nemzetközi Bányamérő Egyesület kongresszusi kiadványait és a Szakcsoport archív anyagait használtuk fel. A tanulmány áttekinti az OMBKE Bányamérő Szakcsoportjának szerepét az ISM létrehozásában és működésében, a magyar bányamérők hozzájárulását a nemzetközi bányamérés dinamikus fejlődéséhez.

Bevezetés

A magyar bányamérők már a kezdetektől fogva igen aktívan vettek részt a Nemzetközi Bányamérő Egyesület (a továbbiakban ISM) megalapításában, a szervezet létrehozását követően pedig a szakmai munkában. Ezt a tevékenységet a szakmai szervezet elnöksége már többször elismerte, sőt a 2007-es XIII. ISM kongresszuson Georgiev, K., korábbi bolgár ISM elnök előadásában külön is méltatta a magyar bányamérők szerepét az ISM fejlődésében. Az ISM életében a ma már történeti tényeknek tekinthető események alapján megállapítható, hogy mi magyarok a *Bányamérő Szakcsoport* korábbi képviselői, delegáltjai révén jelentősen tudtuk segíteni a nemzetközi bányamérés fejlődését. Reméljük, hogy ez a megállapítás a jövőre nézve is érvényes lesz. E cikk szerzőiként – visszaemlékezve az 50. Jubileumi Bányamérő Továbbképző és Tapasztalatcsere rendezvényen elhangzottakra is – úgy gondoltuk, szükség van ennek a nemzetközi hozzájárulásnak a tömör áttekintésére, a korábbi események rövid felidézésére.

A Szakcsoport szerepe az ISM létrehozásában és tevékenységében

Az 1960-as évek végén jelent meg az igény az iránt, hogy a bányamérés területén dolgozó szakemberek nemzetközi rendezvényeket szervezzenek. Az első nemzetközi konferenciát a csehszlovák bányamérők 1969 augusztusában, Prágában szervezték meg. A szakmai esemény a bányamérők körében nagy érdeklődést váltott ki, és megindultak a tárgyalások a rendszeres kapcsolatok kiépítésére, továbbá egy nemzetközi szervezet létrehozásának gondolata is felvetődött. A témában a konferencia keretében összehívott tanácskozáson 16 országból 43 szakember vett részt. Az együttműködés létrehozásával egyetértő országok egy-egy képviselőjéből ún. alapító bizottság alakult, amelynek feladata a

nemzetközi szervezet kialakításával kapcsolatos előkészítő munka megindítása és végzése volt. Az alapító bizottságban 9 ország képviseltette magát ismert szakemberekkel, a Szovjetunió és Lengyelország később írásban jelentette be egy-egy delegáltját, a bizottság titkári teendőit pedig Svagr, V. (Csehszlovákia) látta el. A magyar bányamérést Klemencsics István képviselte. Az alapító bizottság határozatai a következő három fontos kérdésre irányultak:

- a nemzetközi együttműködés továbbvitele érdekében a második nemzetközi konferencia megszervezése (a feladatot az *OMBKE Bányamérő Szakcsoportja* vállalta magára),
- a nemzetközi szervezet alapszabály tervezetének előkészítése (megvitatása a II. Nemzetközi Konferencián, Budapest, 1972),
- egy *munkabizottság* választása az alapszabály összeállítása és egyeztetése érdekében (tagjai *Kangas, K., Klemencsics I., Svagr, V.* és *Vösen, H.* lettek).

Az említett munkabizottság 1969-1972 között különböző országokban négyszer is ülésezett, és a legutolsó budapesti találkozón már az alapító bizottság tagjaitól és más szakértőktől beérkező véleményeket (szám szerint 57-et) dolgozta fel. Ezután összeállította, és az érintett országoknak szétküldte az alapszabály-tervezetet, majd pedig előkészítette az együttműködés megtárgyalását a budapesti konferencia idejére.

Az együttműködésre és a nemzetközi szervezet létrehozására irányuló tárgyalásokra a II. Nemzetközi Konferencia keretében, Budapesten, 1972. június 6-án került sor. A megbeszélésen az alapító bizottság tagjai mellett minden résztvevő ország szakértői és delegáltjai (20 ország 52 képviselője) voltak jelen. A tanácskozáson a határozatok az alábbi fontos kérdéseket érintették:

- az alapszabály tervezetének irányelvként való elfogadása (véglegesítés a következő évek gyakorlati tapasztalatai alapján),

- a konferenciák helyének és idejének kellő időben való rögzítése az azokra való időbeni felkészülés végett (Ausztria, 1976; NSZK, 1979),
- a létrehozandó szervezet és a Bányászati Világkongresszus kapcsolatának tisztázása,
- a nemzetközi szervezet létrehozása, érdekében alapító bizottság (öttagú ügyvezető elnökség) megválasztása. Elnök: *Spickernagel, H.* (Ausztria); elnökhelyettes: *Bukrinszkij, V.* (Szovjetunió); főtítkár: *Klemencsics, I.* (Magyarország); tagok: *Kangas, K.* (Svédország) és *Savelsberg* (NSZK). Az ügyvezető elnökség munkáját az egyes országok elnökségi tagjai segítették. Jelenleg is minden országnak egy szavazati jogú elnökségi tagja van, ezenkívül a munkabizottsági elnököknek van még szavazati joguk. A megválasztott ügyvezető elnökség fő feladatát a továbbiakban a harmadik kongresszus szervezése és a szervezet hivatalos megalakítása jelentette.

1972 és 1976 között 10 elnökségi ülés volt – általában évi két alkalommal szakmai szimpózium keretében –, közülük az utolsóra a kongresszus idején (1976. június 30.) Leobenben került sor. Ezen ülésen döntöttek az elnökség tagjai a szervezet létrehozásáról, amelyet aztán a közgyűlés elé is terjesztettek. Még ugyanazon a napon, a közgyűlésen az alapító határozatot 14 ország képviselői aláírták. Hivatalosan tehát ez a nap tekinthető az ISM megalakulásának. Módosítva lett az alapszabály is, ugyanis az elnökség tagjai a későbbiekben már nem választás útján, hanem a kongresszusokhoz kapcsolódó automatizmus révén kerültek a tisztségükbe. Így az elnök *Vösen, H.* (NSZK) a következő kongresszust szervező ország képviselője lett, az egyik alelnök az aktuális konferenciaszervező, *Spickernagel, H.* (Ausztria), a másik pedig az V. kongresszust rendező bolgár *Georgiev, G.* lett. Ez a rendszer 9 évre vonatkozó előtervezést tett lehetővé, és a mai napig változatlanul így működik. 1976 után tehát létrejött az ISM szervezete, az alapszabályt is véglegesítették, megalakult öt munkabizottság (5 db). Ezek ma is léteznek, csak szak-

mai területükben történtek a fejlődés igényelte kisebb változások, továbbá *Yu* professzor (Kína) vezetésével létrejött egy új, hatodik munkabizottság is.

Az ISM rövidítés már 1969-től él, bár a kezdeti időszakban az International Symposium on Mine Surveying angol kifejezés fedte le ezt a nevet, a nemzetközi konferenciákra utalva, később a szakmai szervezet megalakulása után (1976-tól) változott meg a mozaikszó jelentése International Society for Mine Surveying-re, amely már a nemzetközi szakmai szervezetre utal.

Az ISM 1969 és 2010 között 14 konferenciát/kongresszust tartott (1. táblázat).

Magyar előadások és előadók az egyes kongresszusokon

I. ISM Kongresszus, Prága, 1969

A rendezvény kiadványköteteinek száma: 3. Azokban 60 előadás szerepel. A feldolgozóskor csak az I. kötet állt a rendelkezésünkre. A konferencia magyar előadásainak száma: 3. Ezek a következők:

- *Tárczy-Hornoch Antal*: Nyitott giroszkópikus sokszögvonal végpontjának koordináta-középpontja (német),
- *Halmos Ferenc*: A giroteodolitos mérési technika fejlődése a bányászati iparágban (4 nyelvű összefoglaló),
- *Martos Ferenc*: Föld alatti kőzettrétegek mozgása vízbetörések hatására (német).

II. ISM Kongresszus, Budapest, 1972

A konferencia kiadványköteteinek száma: 5. Azokban 92 előadás található. Ezekben a következő magyar előadások szerepelnek:

- *Tárczy-Hornoch Antal*: A magyar bányamérés története (német),
- *Halmos Ferenc*: Giroteodolit-mérések információértékelésének vizsgálata (német),
- *Hoványi Lehel, Múlasovszki Béla, Kolozsvári Gábor*: Az önálló bányászati hálózatok fejlesztésének néhány kérdése (magyar),

1. táblázat:

Az ISM konferenciák áttekintése

Sorsz.	Helyszín	Dátum	Megjegyzés
I.	Prága Csehszlovákia	1969. augusztus 26-30.	Kiadvány (3) 3 előadás
II.	Budapest Magyarország	1972. június 6-10.	Kiadvány (5) 12 előadás
III.	Leoben Ausztria	1976. jún. 28. – júl. 3.	Kiadvány (4) 14 előadás
IV.	Aachen Németország (NSZK)	1979. szeptember 24-29.	Kiadvány (4) 15 előadás
V.	Várna Bulgária	1982. szeptember 19-25.	Kiadvány (5) 10 előadás
VI.	Harrogate Nagy-Britannia, Anglia	1985. szeptember 9-13.	Kiadvány (2) 9 előadás
VII.	Leningrád Szovjetunió	1988. június 28. – július 2.	Kiadvány (13) 9 előadás
VIII.	Lexington Amerikai Egyesült Államok	1991. szeptember 23-27.	Kiadvány (1) 3 előadás
IX.	Prága Csehország	1994. június 18-22. (25. évforduló!)	Kiadvány (1) 2 előadás
X.	Fremantle–Perth Ausztrália	1997. szeptember 2-6.	Kiadvány (1) 3 előadás
XI.	Krakko Lengyelország	2000. szeptember 4-9.	Kiadvány (2) 1 előadás
XII.	Fuxin–Peking Kína	2004. szeptember 24-28.	Kiadvány (1) 2 előadás
XIII.	Budapest Magyarország	2007. szeptember 24-28.	Kiadvány (1) 4 előadás
XIV.	Sun City Dél-Afrika	2010. szeptember 20-24.	elektronikus kiadvány* 1 előadás

* pendrive és internet

- *Janositz János*: Geodéziai-bányamérési információk értékelése (magyar),
- *Hoványi Lehel*: A bányamérő szolgálat néhány alapvető bányászati geometriai feladata (magyar),
- *Kiss Ferenc*: Párhuzamos perspektíva szerkesztéséről (magyar),
- *Cziglina Vilmos*: Az előzetes védelem fejlődése a bányakárok ellen (magyar),
- *Hansági I.*: Összefüggés a fejtés geometriája és a kőzet szilárdsága között a Kirunai vasércbányában (magyar),
- *Kesserű Zsolt*: Építményekben kárt okozó felszíni elmozdulások előrejelzése vízszintsüllyesztés által előidézett kőzetmozgások esetén (angol),
- *Kocsis Norbert*: Van-e az egyes építményeknek az építési szabályzatokban meghatározott olyan szabatos alapértéke, amelyre a kőzetmozgási vagy más bányászati okozatú járulékos igénybevétel szuperponálódik? (magyar),
- *Masszi D.*: Egyenáramú geoelektromos mérési eljárások alkalmazása kis mélységben lévő bányajaratok külszínről történő felkutatására (magyar),
- *Somosvári Zsolt*: Külszíni mérési eredmények szerepe a fedüösszlet elmozdulásainak mechanikai modell analízisének (magyar).

Az előzőeken kívül külön kiadványban megjelentetett referátumokat állított össze *Feigly Béla* és *Konrád Ödön* az I. témakörből; *Halmos Ferenc* a II. témakörből, *Alpár Gyula* a III. témakörből, *Hoványi Lehel* a IV. témakörből és *Staudinger János*, *Klemencsics István*, *Farkas Béla* és *Tasnádi Tamás* az V. témakörből.

A konferencia szervezőbizottságának vezetését: *Klemencsics István* (elnök) és *Farkas Béla* (titkár) látta el. A szervező bizottság tagjai pedig *Bérces Józsefné*, *Horváth Imre*, *Jobb József*, *Kőhalmi Gábor*, *Lóránt Miklós*, *Ormos Károly*, *Pikli Károly*, *Rozgonyi Tibor* és *Wisnovszky Károly* voltak. Az egyes munkacsoportok irányítását *Alpár Gyula*, *Bányai Bálint*, *Bérces József*, *Czuczor Ernő*, *Feigly Béla*, *Fónay Valér*, *Kolozsvári Gábor*, *Markay István*, *Staudinger János*, *Székelly Kálmán*, *Zólogy Miklós* és *Tasnádi Tamás* végezték.

III. ISM Kongresszus, Leoben, 1976

A szimpózium kiadványköteteinek száma: 4. Azokban 111 előadás található. A feldolgozáskor csak 3 kötet (1, 3, 4) állt a rendelkezésünkre. Bennük a következő magyar előadások találhatók:

- *Füst Antal*, *Szép Ilona*: Ásványlelőhelyek tektonikai problémáinak mennyiségi értékelése (angol),
- *Barsi Gellért*, *Bérces József*: A lézertechnika gyakorlati alkalmazása a Tátabányai Szénbányákban (német),
- *Feigly Béla*, *Széles Lajos*: A geofizika a bányászati geológia szolgálatában (német),
- *Halmos Ferenc*: A giroteodolitos mérések automatizálásának lehetőségei különös tekintettel a geodéziai és bányamérési feladatokra (angol),
- *Jobb József*: Lézeres mérések tapasztalatai a Mecseki Ércbányászati Vállalat bányájában (német),

- *Hoványi Lehel*, *Füst Antal*: Ásvány-előfordulások optimális megkutatása (német),
- *Wisnovszky Károly*: Kőzetmozgások előrejelzése változó tektonikai formációs területeken (angol),
- *Ormos Károly*, *Horváth Imre*, *Hegedűs Gyula*: Bányászati tevékenység hatása függőleges aknák környezetében, és az ehhez kapcsolódó bányamérési feladatok (német),
- *Cziglina Vilmos*: Bányászati tevékenység okozta károk építőipari törmelékanyagának hasznosítása, tekintettel a környezetvédelemre (kétnyelvű összefoglaló),
- *Feigly Béla*, *Fónay Valér*: Bányamérési módszerek használata magas épületek építéséhez kapcsolódó geodéziai problémák megoldására (kétnyelvű összefoglaló),
- *Hoványi Lehel*, *Kolozsvári Gábor*: Metróállomások mozgólépcsőinek ellenőrző mérései (német),
- *Kőhalmi Gábor*: A Béke Barlang bányamérési munkái (német),
- *Sébor József*: Néhány észrevétel a budapesti metró építése által okozott talajsüllyedési jelenségek utólagos elemzéséhez (német),
- *Roller Béla*, *Kesserű Zsolt*: Végeselem módszer alkalmazása alábányászott fedőrétegek kutatásakor változó anyagi jellemzők esetén (német).

IV. ISM Kongresszus, AACHEN, 1979

A rendezvény kiadványköteteinek száma: 4. Azokban 120 előadás található. A feldolgozáskor csak 3 kötet (2, 3, 4) állt a rendelkezésünkre. Bennük a következő magyar előadások szerepelnek:

- *Feigly Béla*: Bányamérők tevékenysége a magyar bányászatban (német),
- *Ormos Károly*: Magyar bányamérő műszerek a XVI. századból (német),
- *Hoványi Lehel*, *Füst Antal*: Ásványelőfordulások optimális kutatása (német),
- *Ágfalvi Mihály*, *Kádár István*, *Tánczos L.*, *Pikli Károly*: Bányászati alappont-hálózatok számítása IBM-5110 típusú asztali számítógéppel (német),
- *Czellár András*, *Földesi János*: A földi fotogrammetriai mérési eljárások alkalmazása a kőbányászatban (német),
- *Fónay Valér*: A lézerrel szerzett tapasztalatok Magyarországon, és annak jövőbeli alkalmazási lehetőségei (német),
- *Halmos Ferenc*: A giroteodolitos föld alatti és külszíni nagypontosságú azimut-meghatározás eredményei (német),
- *Kis Papp László*: Talajmozgások vizsgálata a földi fotogrammetria módszereivel (orosz),
- *Nemes Miklós*: A bauxitkutatás geológiai feladatai Magyarországon (német),
- *Pikli Károly*: A magyar bauxitbányászatban alkalmazott korszerű bányamérési módszerek és műszerek (orosz),
- *Sárközy Ferenc*: Bányászati mérési hálózatok komplex optimális tervezése (német),

- *Tárczy-Hornoch Antal*: Két függőleges akna közötti vágat kihajtásának iránymegadása giroteodolittal (német),
- *Bérces József, Soproni J., Imre G.*: Függőspálya alá-fejtése 1500 m hosszban Tatabányán (német),
- *Horváth Imre, Hegedűs Gyula*: Kőzetmozgásokkal kapcsolatos kérdések a lejtős és meredek telepi fejtéseknél (német),
- *Klemencsics István, Farkas Béla*: A bányászat és a területrendezés kapcsolatai a magyar szénbányászatban (német).

V. ISM Kongresszus, Várna, 1982

A konferencia kiadványköteteinek száma: 5. Azokban 161 előadás található. A feldolgozáskor csak 3 kötet (1, 2, 5) állt a rendelkezésünkre. Bennük a következő magyar előadások vannak:

- *Ormos Károly*: Kiváló magyar földmérők és bányamérők a 15-18. század idején (német),
- *Perger István*: Giroteodolit használata az előadások szemléltetésére a Bányászati Technikumban (német),
- *Kolozsvári Gábor*: A geodézia és bányamérés a magyar oktatásban, kutatásban és a gyakorlatban (német),
- *Fónay Valér*: Új bányák létesítéséhez kapcsolódó bányamérői feladatok (német),
- *Klemencsics István, Farkas Béla*: Bányaművelés okozta károk pénzügyi szabályozása (német),
- *Cziglina Vilmos*: A rekonstrukció gazdasági szempontjai és a bányászat által károsított épületek és berendezések javítása (német),
- *Kádár István, Ágfalvi Mihály*: Geodéziai hálózatok kezelése APL programozási nyelven (német),
- *Halmi Endre*: Egy fotogrammetriai eszköz és kiértékelési módszer a föld alatti bányászatban (német),
- *Geffert E.*: A geodézia, bányamérés és térképezés szerepe a nemzeti nyersanyag-információs rendszer geometriai modelljének létrehozásában (angol),
- *Staudinger János*: Kőzetmozgás a kőzettestben (német),

A kongresszuson szekcióelnöki feladatokat látott el: *Klemencsics István, Kolozsvári Gábor és Kádár István*.

VI. ISM Kongresszus, Harrogate, 1985

A szimpózium kiadványköteteinek száma: 2, melyekben 144 előadás található. Mindkét kötet a rendelkezésünkre állt, bennük a következő magyar előadások vannak:

- *Sárközy Ferenc*: Az integrált geodéziai/fotogrammetriai komplexumok szerepe a bányászati információs rendszerek létrehozásakor (angol),
- *Barátosi Kálmán*: Függőleges akna tervezési célú mérései (német),
- *Turza István*: Vontatókötél térbeli helyzetének közelítő meghatározása ferde aknában (angol),
- *Farkas Ervin, Graczka Gyula*: Vasbetoncsövek és szerkezetek talajba préselésének komplex lézeres ellenőrzése (angol),
- *Wisnovszky Károly*: Gondolatok a bányamérés fejlődési trendjeiről (angol),

- *Turza István*: Meredek dőlésű széntelepek fejtési homlokai fölötti kőzetmozgások (angol),
- *Staudinger János*: Süllyedési horpák jellemzőinek számítása (német),
- *Bérces József*: A kamra-pillér fejtések gazdaságossága a tatabányai szénmedencében (német),
- *Fónay Valér, Király Zoltán*: A tervezés és a megelőző intézkedések által behatárolható szerkezeti károsodás (német).

VII. ISM Kongresszus, Leningrád, 1988

A rendezvény kiadványköteteinek száma: 13. Azokban 120 előadás található. Egy kivételével minden kötet a rendelkezésünkre állt. Bennük a következő magyar előadások szerepelnek:

- *Németh József*: Bányamérési feladatok és problémák a magyar feketeszen-bányászatban (német),
- *Ormos Károly*: dr. hc. mult. dr. Mont. Tárczy-Hornoch Antal, akadémikus, 1900-1986, az ISM első tiszteletbeli tagja (német),
- *Pikli Károly, Tóth János*: Fő tendenciák a magyar bauxitbányászat bányamérésének technikai fejlődésében (orosz),
- *Sárközi Ferenc*: Többcélú adatbank felhasználásának koncepciója a geológiában és a bányászatban (magyar),
- *Rákóczi János*: Talajsüllyedés bányászati tevékenység következtében (német),
- *Szádeczky-Kardoss Gyula és szerzőtársai*: Nagypontosságú mozgásmegfigyelések vizsgálata (magyar),
- *Barátosi Kálmán*: Mozcásvizsgálatokkal kapcsolatos mérések a Jókai akna térségében (magyar),
- *Staudinger János*: Kőzetmozgások a védőtelepes bányaművelésnél (német),
- *Halmi Endre*: A fotogrammetriai adatgyűjtés és feldolgozás berendezései és módszerei a konvergencia-méréseknél (angol).

VII. ISM kongresszus, Leningrád, 1988

VIII. ISM Kongresszus, Lexington, 1991

A konferencia kiadványköteteinek száma: 1. Abban 125 előadás található. A kiadvány a rendelkezésünkre állt. Benne a következő magyar előadások vannak publikálva:

- *Pikli Károly*: Bányamérési munkák automatizálása, a bányamérési információs rendszer kifejlesztése a magyar bauxitbányászatban (orosz),

- *Barátosi Kálmán*: Geokód-alapú bányászati információkereső rendszer (német),
- *Wéber József*: Egy rendszer a mélyfúrások földrajzi, geodéziai és földtani adatainak számítógépes feldolgozására (német).

VIII. ISM Kongresszus, Lexington, 1991

IX. ISM Kongresszus, Prága, 1994

A szimpózium kiadványköteteinek száma: 1. Abban 100 előadás található. A kiadvány a rendelkezésünkre állt. Benne a következő magyar előadások vannak:

- *Wéber József*: A digitális térképezésre átállás tapasztalatai a magyar olajiparban (német),
- *Barátosi Kálmán*: Bányászati koncessziós tevékenység térképmellékletei (német).

IX. ISM Kongresszus, Prága, 1994

X. ISM Kongresszus, Fremantle, 1997

X. ISM Kongresszus, Fremantle, 1997

A rendezvény kiadványköteteinek száma: 1. Abban 102 előadás található. A kiadvány rendelkezésünkre állt. Benne a következő magyar előadásokat publikálták:

- *Graczka Gyula*: A légkör szelektív hatása a GPS lépésekre és magasságra (angol),
- *Tarján Iván*: Az aktív és egységes nemzeti GPS geodéziai ellenőrző hálózat koncepció, rádiotelemetria (angol),
- *Barátosi Kálmán*: Környezetvédelmi térképek a magyar bányászatban (angol).

XI. ISM Kongresszus, Krakkó, 2000

A konferencia kiadványköteteinek száma: 2. Azokban 128 előadás található. Mindkét kötet a rendelkezésünkre állt. Bennük a következő magyar előadás szerepel:

- *Barátosi Kálmán*: A magyar hites bányamérők tevékenységéről (angol).

XII. ISM Kongresszus, Fuxin–Peking, 2004

A kiadványkötetek száma: 1. Abban 233 előadás található. A kiadvány a rendelkezésünkre állt. Benne a következő magyar előadások vannak:

- *Barátosi Kálmán*: A magyar hites bányamérőkről (angol),
- *Havasi István*: Tesztmérések az abszolút és relatív GPS-mérések pontosságára (angol).

XII. ISM Kongresszus, Fuxin–Peking, 2004

XIII. ISM Kongresszus, Budapest, 2007

A rendezvény kiadványköteteinek száma: 1. Abban 148 előadás található. A kiadvány rendelkezésünkre

XIII. ISM Kongresszus, Budapest, 2007

állt. Benne a következő magyar előadásokat publikálták:

- *Szemán Attila*: Egy eddig ismeretlen Schinzeug ábrázolás (német),
- *Barátosi Kálmán*: A bányamérés feladatairól – Magyarországon és a világon (angol),
- *Havasi István, Csörgics Péter*: A Hasznosi völgyzárógát magassági értelmű mozgásvizsgálata (angol),
- *Siskáné Szilasi Beáta*: Bezárt bányaterületek társadalmi jellemzői és problémái (angol).

XIV. ISM Kongresszus, Sun City (Dél-Afrika), 2010

A szervezőbizottság nyomtatott kiadványt nem készített. A rendezvény előadásait egy pendrive tartalmazza, továbbá egy ISBN-számmal megjelölt internetes publikációgyűjtemény is elérhető az érdeklődők számára. Ebben 107 előadás található. Ez az anyag tehát a rendelkezésünkre állt. Benne – sajnos – csak egy magyar előadás szerepel:

- *Havasi István, Ferenc Marcell*: Numerikus térfogat-számítás a magyar bányászati gyakorlatban (angol).

XIV. ISM Kongresszus, Sun City, 2010

A kongresszuson *Havasi István* szekcióelnöki feladatokat is ellátott.

További magyar szerepvállalások

A 2. táblázatban látható, hogy mi, magyarok milyen ISM eseményeknek adtunk otthont.

13. ISM Elnökségi Ülés, Siófok, 1986

31. ISM Elnökségi Ülés, Miskolc, 2003

2. táblázat:

Magyar szervezésű ISM ülések és kongresszusok

Sorsz.	Rendezvény	Helyszín	Dátum
1.	Az alapszabályt előkészítő munkabizottság ülése	Budapest	1972. február 13-17.
2.	II. ISM Konferencia	Budapest	1972. június 6-10.
3.	ISM II. Közgyűlés	Budapest	1972. június 6.
4.	1-2. ISM üv. elnökségi munkaülés	Budapest	1972. június 6-7.
5.	10. ISM üv. elnökségi munkaülés	Budapest	1976. április 20-22.
6.	1. ISM elnökségi ülés (11 ország)	Budapest	1977. április 19-23.
7.	ISM 4. sz. munkabizottsági ülés	Miskolc	1985. május 20-23.
8.	ISM 3. sz. munkabizottsági ülés	Siófok	1986. október 5-8.
9.	13. ISM elnökségi ülés (13 ország)	Siófok	1986. október 7-10.
10.	ISM 1. sz. munkabizottsági ülés	Siófok	1989. október 4-6.
11.	ISM 4. sz. munkabizottsági ülés	Siófok	1989. szeptember 12-14.
12.	ISM 4. sz. munkabizottsági ülés	Balatonyörök	1996. szeptember 10-14.
13.	ISM 5. sz. munkabizottsági ülés	Budapest	1996. szeptember 17-19.
14.	ISM 3. sz. munkabizottsági ülés	Budapest	1998. szeptember 14-16.
15.	31. ISM elnökségi ülés	Miskolc	2003. december 7-11.
16.	ISM 5. sz. munkabizottsági ülés	Miskolc	2003. december 11-12.
17.	XIII. ISM Kongresszus	Budapest	2007. szeptember 24-28.
18.	35. ISM elnökségi ülés	Budapest	2007. szeptember 24-28.

Tisztség	Név	Időszak
Az alapszabályt előkészítő munkabizottság tagja	Klemencsics István	1969-1972
Az első ügyvezető elnökség főtitkára	Klemencsics István	1972-1976
Az ISM tiszteletbeli tagja	Dr. hc. mult. dr. Tárczy-Hornoch Antal	1976-1986†
Az ISM elnökségének tiszteletbeli tagja	Klemencsics István Dr. Barátosi Kálmán	1985-2003† 2008-2009†
Az ISM elnökségének tagja	Klemencsics István	1976-1984
	Wisnovszky Károly	1985-1988
	Pikli Károly	1989-1997
	Dr. Graczka Gyula	1998-
	Dr. Barátosi Kálmán	1998-2009†
	Dr. Havasi István	2004-2009, 2010-
Az ISM elnöke	Dr. Barátosi Kálmán	2005-2007
Az ISM alelnöke	Dr. Barátosi Kálmán	2000-2004 2007-2009†
A 3. sz. Munkabizottság elnöke	Dr. Graczka Gyula	1999-2006
1. sz. Munkabizottság <i>Oktatás, jog, szakmatörténet, web prezentáció</i>	Feigly Béla	1979-1980
	Dr. Kolozsvári Gábor	1981-1989
	Dr. Barátosi Kálmán	1991-2009†
	Dr. Graczka Gyula	1990-2000
	Dr. Havasi István	2000-
2. sz. Munkabizottság <i>Ásványtelepek geometrizálása, ásványi nyersanyagok kezelése</i>	-	-
3. sz. Munkabizottság <i>Műszerek, bányabeli mérések, bányászati térképezés</i>	Dr. Alpár Gyula	1979-1983
	Parragh Ferenc	1984-2007
	Dr. Graczka Gyula	1994-
	Dr. Ládai András Dénes	2008-
	Dr. Tóth Zoltán	2008-
4. sz. Munkabizottság <i>Kőzet- és felszínmozgások, bányakárok</i>	Kőhalmy Gábor	1979-1983
	Fónay Valér	1984-1994
	Dr. Ládai Tamás	1995-2005†
	Somosvári Zsolt	
	Dr. Debreczeni Ákos	2011-
5. sz. Munkabizottság <i>Környezetvédelmi tervezés</i>	Dr. Barátosi Kálmán	2000-2009†
	Abuczki Attila	2000-
6. sz. Munkabizottság <i>Gazdasági átalakítások, fenntartható fejlődés, földterület újrahásznosítása, új energiaforrások</i>	Siskáné dr. Szilasi Beáta	2008-

Ezek után pedig a 3. táblázat segítségével tekintsük át azt, hogy magyar részről kik és milyen tisztségekben dolgoztak, illetve dolgoznak jelenleg is a Nemzetközi Bányamérő Egyesületben.

Köszönetnyilvánítás

A tanulmány/kutatómunka a TÁMOP – 4.2.1.B – 10/2/KONV – 2010 – 0001 jelű projekt részeként – az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében – az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- K. Georgiev*: International Society for Mine Surveying, Review, Leningrád, 1988
- Klemencsics István – Farkas Béla*: Visszatekintés a Bányamérési Szakcsoport tevékenységére XXVIII. Bányamérő Továbbképző és Tapasztalatcsere, Miskolc, 1989
- Farkas Béla – Klemencsics István*: Visszapillantás a Bányamérő Szakcsoport 1963-2000 közötti főbb tevékenységére XXXIX. Bányamérő Továbbképző és Tapasztalatcsere, Salgótarján, 2000
- Havasi I. – Kurgyis K. – Hegedűs R.*: Az OMBKE Bányamérő Szakcsoportjának nemzetközi tevékenysége a Nemzet-

közi Bányamérő Egyesület (ISM) kongresszusi anyagának tükrében. 50. Jubileumi Bányamérő Továbbképző és Tapasztalatcsere kiadvány (pp. 39-50) Sopron, 2011. június 8-10.

Az ISM kongresszusok általunk hozzáférhető összegyűjtött kiadványai

DR. HAVASI ISTVÁN okl. bányamérnök, PhD. 1985-ben szerzett bányamérnöki oklevelet a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetemen. 1985-1986-ban a Miskolci Közlekedésépítő Vállalatnál munkahelyi mérnöki feladatokat látott el. 1986-tól a Miskolci Egyetem Geodéziai és Bányaméréstani Tanszékén dolgozik mint egyetemi docens, 2000-től a Tanszék vezetője. Az ISM elnökségi tagja, az OMBKE Bányamérő Szakcsoport elnöke, az OMBKE Egyetemi Osztály elnöke. Elsősorban a mérnökgeodézia, a bányamérés és a műholdas helymeghatározás területén folytat rendszeres publikációs tevékenységet magyar és angol nyelven.

KURGYIS KATA a Miskolci Egyetem MFK műszaki földtudományi alapszakának olaj- és gázmérnök szakirányra szakosodott végzős hallgatója. Kiváló tanulmányi munkájáért kétszer nyert el Köztársasági Ösztöndíjat és kétszer kapta meg a Tanulmányi Emlékérem ezüst fokozatát. Jelenleg szakdolgozatán dolgozik, amelynek témaköre a geotermia és a rezervoárméchanika. Többször vett részt előadással Bányamérő Továbbképző és Tapasztalatcsere rendezvényeken. 2010-ben Legjobb Fiatal Előadó Díjat ért el.

HEGEDŰS RÉKA végzős hallgató 2009-ben kezdte el egyetemi tanulmányait a Miskolci Egyetem MFK műszaki földtudományi alapszakán. 2010-ben földtudományi szakirányra szakosodott. Szakmai érdeklődési területe a geofizika, ezen belül a szeizmikus mérések. Az egyetemi diák közéletben több funkciót is ellát. Az elmúlt időszakban több Bányamérő Továbbképző és Tapasztalatcsere rendezvény aktív résztvevője volt.

Lapszemle

Kódolva volt egy gátszakadás?

A fenti címen jelent meg a ZIP Magazinban¹ dr. Somody Anikónak, a KSZGYSZ² Kármentesítési Munkacsoport vezetőjének 4 oldalas tanulmánya a kolontári vörösiszap-tároló X. kazetta gátjának 2010. október 4-ei átszakadása vizsgálatáról, tanulságairól.

A szerző részletesen elemzi a X. kazetta helykiválasztásának folyamatát, a hely földtani jellemzőit, melybe beletartozott a Torna patak mederáthelyezése is. Foglalkozott a IX. kazetta kialakításával és a mintegy 20 évvel korábbi vízszivárgási problémákkal és azok megoldásával, illetve a résfal megépítésével és az azáltal bezárt lúgos talajvíz hatásával az agyagos talajra. Ugyancsak vizsgálta a gátszakadás előtti különleges időjárási jelenségeket (nagy csapadék, szél).

Az elemzés összefoglalása: „A résfalal körbezárt terület jelentősen megváltoztatta a terület vízháztartását, módosította a talajvíz kémiai összetételét, és az agyagásványokban ioncsere-folyamatot indított el, amely az agyag felső részének elszappanosodásához vezetett. A gát kivitelezése nem volt szakszerű, mivel töltésalapozás helyett a meglévő terepszint 30 cm-es lehumuszolását követően csak a 20-30 cm-es „feltalajt” tömörítették. A gátat így nem kötötték be az altalajba, és 2010-ben a lehullott csapadék, valamint az októberben megváltozott szélirány az amúgy is 'gyöngye' gáttestet tovább terhelte. A fenti jelenségek együttes hatása miatt a gáttest megzuhan, és a gát átszakadt.”

A katasztrófa kapcsán felveti, hogy fontos lett volna a jobb kommunikáció, a szakértő, ill. a kárelhárításban közreműködő csoportok jobb összhangja, együttműködése. Felhívja a figyelmet, hogy a „történelmi” szennyezések felszámolása mindenképpen Magyarországra marad – természetesen élni kell az uniós források lehetőségével –, de nem lehet számítani a külföldi befektetőkre, akik inkább bezárták a megvásárolt régi üzemeket, és zöld mezős beruházással létesítettek újakat – ha létesítettek, és nem csak a piacot szerezték meg.

Végül arra a kérdésre, hogy az iszapkatasztrófa ipari vagy természeti volt-e, így válaszol a szerző: „Nem lett volna szabad erre a helyre megtervezni és megépíteni az ismert földtani, vízföldtani, talajmechanikai viszonyok mellett a X. tározót. Ha magát a tervezési „hibát” – amelyben, mint láttuk, az összes érintett hatóság részt vett – nem vesszük figyelembe, akkor egyértelműen természeti katasztrófának kell nevezni, mert a gátszakadás kódolva volt. Akkor is bekövetkezett volna, ha a privatizáció nem sikerül, és az Ajkai Timföldgyár megszűnik. Ekkor a tározó csapadékvízzel telt volna meg, és idővel ugyanígy, csak kisebb vörösiszap-tartalmú vízzel öntötte volna el Kolontárt.”

¹A Zöld IPar – röviden ZIP – Magazin 2011-től jelenik meg ezen a néven (azelőtt Hulladéksors). A 4000 példányban igényes minőségben megjelenő szakmai havilap egyszerre foglalkozik a hulladékgazdálkodás, a környezetvédelem és a megújuló energiahordozók hasznosításának témakörével. Egyszerre szól a zöld ipar területén dolgozó vállalkozóknak, a kibocsátó oldalon tevékenykedő termelő és szolgáltató cégeknek, az állami és önkormányzati szférának, valamint a témái iránt érdeklődő civileknek.

²KSZGYSZ – Környezetvédelmi Szolgáltatók és Gyártók Szövetsége szakmai érdekképviselet, közhasznú szervezet, 1992 decemberében alakult. A szervezet tagsága: környezetvédelmi szolgáltató cégek, tervező-szakértő cégek, e területen kutatási-fejlesztési tevékenységet végzők, vízellátás-csatornaszolgáltatásban, hulladékkezelésben, hulladékhasznosításban, levegőtisztaság-védelemben, zaj- és rezgésvédelemben, kármentesítésben stb. tevékenykedő cégek, beleértve e tevékenységekhez szükséges eszközök gyártóit és forgalmazóit is, összesen közel 270 cég.

PT